

ОАІ ААІ О² ДІ ÇАÈÒÈÓ ÒÐАІ Ñİ Î ÐОІ Î АІ ÈÎ Î Î ÈАÈÑÓ
ÇАÈАÐІ АОНÛЕІ - Î АЕАÑÒ²

Визначено місце транспортного комплексу в економіці регіону. Досліджено динаміку основних показників та проаналізовано сучасний стан і тенденції розвитку транспортного комплексу Закарпаття.

In the article the place of a transport complex is considered in the economy of region. Investigational dynamics of basic indexes and the modern state and progress of a transport complex Zakarpattya trends is analysed.

Транспортний комплекс – один із найважливіших секторів економіки, який забезпечує базові умови життєдіяльності суспільства, будучи необхідним інструментом досягнення соціальних і економічних цілей. Враховуючи його вагомий інфраструктурну роль у національному господарстві, що підтверджується його активною участю у забезпеченні матеріально-технічної бази, значним впливом на собівартість продукції (послуг) та здатністю зв'язувати регіони країни в єдиний економічний простір, функціонування транспортного комплексу регіону як сукупності транспортних засобів, інфраструктури і управління має супроводжуватися високою якістю і мобільністю послуг для споживачів.

Теоретичні засади розвитку транспортно-логістичної інфраструктури висвітлені у наукових працях Ф. Пфоля, К. Кльозе, Я. Вітовського і І. Фехнера. Питанням функціонування вітчизняного транспортного комплексу присвячені роботи О. Андрущенко, Ю. Барабаша, О. Дейнеки, В. Диканя, Є. Ерфана, Г. Кірпи, Ю. Пащенко, Л. Позднякової, Ю. Цветова, Н. Якименка, І. Шевченко та інших науковців. Проте вагомий науковий доробок науковців не вичерпує потреби у глибоких дослідженнях особливостей функціонування транспортного комплексу в сучасних умовах і розробленні організаційно-економічних заходів щодо посилення його розвитку.

Мета статті – дослідження тенденцій розвитку транспортного комплексу Закарпатської області.

Виходячи із загальносвітових тенденцій інтеграційних процесів, що супроводжуються розвитком міжконтинентальних і транснаціональних економічних зв'язків і мають суттєвий вплив на політику формування міжнародних транспортних коридорів, а також консолідацією учасників системи вантажо- і товароруку для забезпечення його безперервності та зниження витрат від виробника до споживача, важливо досліджувати проблеми розвитку транспортного комплексу на рівні регіону [1].

Беззаперечним є той факт, що соціально-економічний розвиток будь-якого регіону тісно пов'язаний зі станом його транспортного комплексу, функціонування якого справляє вагомий вплив на розвиток виробничої та невиробничої сфери регіону і забезпечує реалізацію багатьох соціальних потреб населення. При цьому суттєву роль відіграє регіональна спеціалізація, географічні та кліматичні умови [2].

Особливою позицією у транспортному комплексі України наділена Закарпатська область, що межує з чотирма країнами Євросоюзу – Польщею (протяжність кордону 33,4 км), Словаччиною (98,5 км), Угорщиною (130,0 км), Румунією (205,4 км) [3].

Експлуатаційна довжина шляхів сполучення становить: залізничних колій – 606,4 км, автомобільних доріг загального користування – 3347,8 км, у тому числі з твердим покриттям – 3337,9 км. На кінець 2011 р. майже половину загальної довжини автодоріг (1566,9 км) займали дороги V категорії. Дороги I і II категорій мали найменшу протяжність – відповідно 18,5 км та 321,5 км. Порівняно з попереднім роком структура автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям не змінилась. У загальній довжині доріг із твердим покриттям частка доріг державного значення зайняла близько 19,1% (636,0 км), регіонального значення – 80,9% (2701,9 км) [4].

Важливо відзначити, що Закарпатська область має найменшу щільність автомобільних доріг загального користування на 1 тис. км² території – 261,5 км (у тому числі з твердим покриттям – 260,8 км) (табл. 1). Тверде покриття мають 99,7% автодоріг загального користування області, що вище, ніж усього в Україні (97,8%).

Таблиця 1

**Характеристика показників дорожнього господарства областей
Карпатського економічного району на кінець 2011 р.***

Країна, області	Довжина автодоріг загального користування			Щільність автодоріг загального користування, на 1 тис. км ²	
	усього	у т. ч. з твердим покриттям		усього	у т. ч. з твердим покриттям
		усього	з неї з удосконаленим покриттям		
Україна	169636,8	166024,6	132543,7	281,0	275,0
Закарпатська	3347,8	3337,9	2723,5	261,5	260,8
Івано-Франківська	4172,6	4172,6	3003,6	300,2	300,2
Львівська	8378,7	8198,9	5445,2	384,3	376,1
Чернівецька	2885,5	2879,7	1541,5	356,2	355,5

* Джерело: [4].

За станом на 1 січня 2012 р. у регіоні налічувалось 191,5 тис. од. автомобілів усіх типів, що менше відповідного періоду минулого року на 14,1% (на 31,5 тис. од.). Зокрема, кількість автобусів зменшилась проти 2010 р. на 7,1%, легкових автомобілів – на 6,0%, водночас кількість вантажних збільшилась на 27,7%. Частка легкових автомобілів у структурі наявних транспортних засобів зменшилась порівняно з 2010 р. на 1,8%, а частка вантажних автомобілів збільшилась на 5,5%, переважно за рахунок збільшення спеціальних вантажних автомобілів [4].

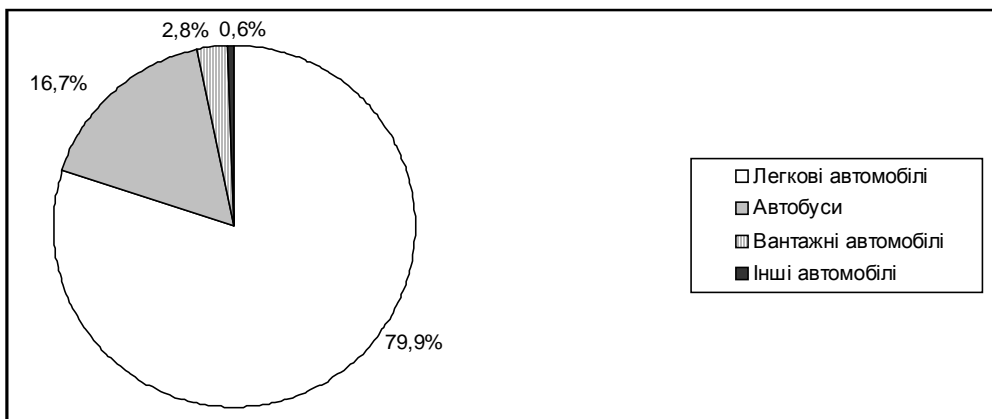

Рис. 1. Структура наявних автомобілів за типами на кінець 2011 р.*

* Джерело: [4].

Із загальної кількості автомобілів 90,8% (173,9 тис. од.) зосереджено у власності фізичних осіб (порівняно з 2010 р. їхня кількість зменшилася на 14,2%), а у власності юридичних осіб – 9,2% (17,6 тис. од.), найбільшу частку серед яких займають, пасажирські автобуси – 32,3% та вантажні автомобілі – 31,4% [5].

Інвестиції в основний капітал у 2011 р. становили 254,8 млн. грн. (7,9% від їх загального обсягу по області) (табл. 2).

Інвестиції в основний капітал підприємств сфери транспорту за 2011 р.*

	Освоєно	
	у фактичних цінах, млн. грн.	у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал сфери транспорту
Транспорт	254,8	100,0
Наземний транспорт	135,5	53,2
Залізничний транспорт	0,7	0,2
Інший наземний транспорт	99,5	39,1
Трубопровідний транспорт	35,3	13,9
Авіаційний транспорт	2,1	0,8
Додаткові транспортні послуги	117,2	46,0

* Джерело: [4, 5].

Протягом січня-грудня 2011 р., за щомісячним обліком, на підприємствах транспорту було зайнято 14613 осіб (без урахування найманих працівників малих підприємств та у фізичних осіб, зайнятих підприємницькою діяльністю), що становило 7,5% від загальної чисельності зайнятих в економіці області, із середньомісячною заробітною платою штатного працівника – 2872 грн. (на 16,1% вище від рівня 2010 р.) [4].

За підсумками 2011 р. транспортним комплексом області перевезено 13074,0 тис. т вантажів і виконано вантажообіг у обсязі 6055 млн. т-км, що менше, ніж у попередньому році на 3,9% і більше на 6,2 % відповідно. Протягом 2011 р. індекс обсягу перевезень вантажів до 2000 р. на автомобільному транспорті зменшився на 5,9%, тоді як на залізничному – зріс на 2,6%. Обсяг вантажних перевезень залізничним транспортом, порівняно з 2010 р. зріс на 5,9% і за підсумками 2011 р. становив 1810,8 тис. т. Вантажообіг, який збільшено на 0,4%, досяг 2957,7 млн. т-км. Частка, яку займає залізничний транспорт у загальному обсязі перевезених вантажів, порівняно з 2010 р. зросла на 3,6% [5].

Резюмуючи, зазначимо, що транспортний комплекс Закарпатської області в контексті інтенсивного транскордонного співробітництва має посилене навантаження та відповідальність за соціально-економічний розвиток регіону і країни загалом. Відтак, розроблення та реалізація програмно-цільових організаційно-економічних заходів щодо підвищення конкурентоспроможності транспортного комплексу регіону обов'язково має враховувати необхідність ефективного використання потенціалу транспортної інфраструктури для збереження та розвитку своїх позицій як транзитної території на ринках залізничних перевезень, транспортно-експедиторських і термінальних послуг.

Література

1. Кабаков В. М. *Логистический аспект формирования стратегии развития транспортного комплекса региона : автореферат дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / В. М. Кабаков. – Иркутск, 2006. – 19 с.*
2. *Характеристика функціонування транспортного комплексу регіону : [матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток економічних і політико-правових систем України та інших країн Європи на початку XXI століття»], (м. Львів, 27–28 жовт. 2011 р.) / ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». – Львів : 2011. – С. 90–92.*
3. *Транспорт і зв'язок Закарпаття : стат. зб. / за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород : Гол. упр. статистики у Закарп. обл., 2011. – 84 с.*
4. *Розвиток транспортної галузі в Закарпатській області у 2011 р. / за ред. В. Б. Фогаш. – Ужгород : Гол. упр. статистики у Закарп. обл., 2012. – 15 с.*
5. *Транспорт і зв'язок Закарпаття : стат. зб. / за ред. Г. Д. Гриник. – Ужгород : Гол. упр. статистики у Закарп. обл., 2012. – 85 с.*